



UNIVERSITÄTS-  
BIBLIOTHEK  
PADERBORN

## **Universitätsbibliothek Paderborn**

### **Vera Concilii Tridentini Historia**

Contra falsam Petri Suauis Polani narrationem

**Pallavicino, Sforza**

**Antverpiae, 1670**

Capvt VIII. Iterùm agitur de translatione Concilij: & Caesaris repugnantia.

**urn:nbn:de:hbz:466:1-11642**

1546.

Montanum, ut sua verba æqui bonique confuleret, sibi que, si quidquam eum laxisset, condonaret. Cui alter solâ capitis inclinatione respondit. Giennensis virtutem Madruccius est imitatus; cui pariter caput leui flexu Legatus inclinavit, nullo adiecto verbo. Tum verò Madruccius, Germani Principis actus spiritu, & huiusmodi supercilij prorsus impatiens, *Mea*, subiecit, *dicta quocumque libere modo accipito: nam meâ nihil refert; ego quippe nobilis tandem sum.* Hic tamen linguæ lapsus excusationem aliquam utique meretur; nulla enim iniuria animum altius ferit, quam ubi despicitur ab elatori aduersarij fronte is, qui ex vrbantate se illi submittit. At ignorabat ipse, post paucos annos futurum, ut eundem in Solio adoraret, eiusque pedes deoscularetur, cui tunc oblique ignobilitatem exprobrabat. Quæ sanè exprobratio nimis acerba contingit: quippe quæ tametsi ad interiorem labem, vel à nostra culpa protectam, haud spectet, adeoque apud sapientes viros existimationi nihil derogat, tamen nostram quamdam maculam ostentat; imaginariam quidem, sed quæ nos apud opinionem vulgi contemnendos reddit, quæque in vniuersam progeniem diffunditur, neque deleri potest tanto temporis spatio, quanto nobis vita deletur. Tum verò ictus huiusmodi acerbitas augetur, cum contumelia nec omnino falsa est, adeoque aspernabilis; nec omnino vera, adeoque tolerabilis. Quod in Montano planè accidebat, cui & hinc nobilitas affundebatur à Patruj splendore, non Purpurati modò, sed inter Purpuratos suâ virtute conspicui; & hinc adeò recens ea nobilitas accesserat, ut cognomen vnâ cum origine traxerit à S. Sabini monte, vulgari oppidulo Tusciæ, gentili cognomento *Giocorum* relicto.

Quapropter improviso probro intimè exulceratus, respondit: *Si tu es nobilis, haud equidem ignobilis sum: sed illo pergam, ubi nobiles nobis imponere non possint.* Ita inflammata iracundiâ abiere; variis pro ingeniorum varietate excitatis studiis, in aliis formidandi, in aliis incusandi, in aliis excusandi, in aliis præfagiendi, in cunctis diudicandi.

## C A P V T VIII.

*Iterùm agitur de translatione Concilij: & Cesaris repugnantia.*

**H**ic euentus, in Legatorum animis altius fixit sedis mutandæ consilium; cum ibi non minùs ab exteriori hostium discrimine, quam ab interiore Domini auctoritate perturbarentur. Quare Ceruinus, qui, utpote extra certamen, purgatoris mentis

tis compos erat, minusque suspecti consilij, utpote ab auctore non  
 læso profecti, re, quam meditabatur, <sup>a</sup> cum Farnesio prius commu-  
 nicatà, ad Cæsaris voluntatem per ipsum Madruccium expugnandam. In eo  
 usus est operà Bertani, Madruccio tam gratiosi, ut is duos ante menses, cum  
 Capuana Sedes vacasset, post eam Cardinali à Sermoneta concessa,  
 impetrauerit à Legatis <sup>b</sup> Bertani commendationem apud Pontificem ad  
 eam impetrandam: simul etiam mille scutorum annuam pensionem  
 obtulerit, suis Ecclesijs seu Tridentinæ seu Brixinensi imponendam;  
 ac præterea nihil unquam se repetiturum aut compensationis aut præmij  
 tot sumptuum, totque incommodorum, quæ verè Concilij causâ tolerabat,  
 etiam si suum integrum patrimonium in id infundendum fuisset.  
 Curauit itaque Ceruinus edocendum Bertanum, quàm inconsultè  
 Madruccius litem, quæ suâ nihil intererat, suscepisset, iniustis  
 Legatorum Principi grauibus notis, & parum Christiani in disputatione,  
 & ignobilis in familia. Hinc nimis iustam porrigi causam Pontifici  
 amouendæ Synodi ab hominis ditione, qui dignitatem Præsidentum  
 adeò conculcabat, cardinum videlicet, in quibus publicorum Cœtuum  
 recta administratio vertebatur: vbi verò hæc deportandi aliò  
 Concilij causa Cæsari adduceretur, illum Madruccio meritò succensurum,  
 eamque translationem, à qua plurimum abhorrebat, illius culpæ cum  
 indignatione versurum. Proposuit proinde, <sup>c</sup> Satius fore, si pacatè,  
 & quæ Christianos deceat inter se concordia rem agerent, atque  
 vnà secum suam pariter operam Madruccius coniungeret ad Cæsarem  
 cohortandum. Eam Sedem experimento cognosci Concilio minimè  
 opportunam, non solum ob inopiam soli tot hominibus alendis  
 imparis, & ob cæli asperitatem plerisque noxiam; sed recentè  
 ob strepitum ac pericula militaria, atque ob hæresis luem incolas  
 corruptentem; inter quos rustici ne in suum quidem Pastorem ac  
 Principem insolecere formidabant. Inde fieri non posse, ut ibi  
 diutiùs violenter detinerentur Episcopi: adeoque si amplius  
 translationi obfisteretur, perinde futurum, ac cuncta præcipitanter  
 in dissolutionem agere: eam Synodum eccliam laborare lethali,  
 nec nisi per aëris mutationem sanabili. Vbi apud Germanos  
 Pontificiæ vrbes suspicionem præ se ferrent, posse deduci  
 Synodum Senas, aut Lucam, Ciuitates liberas, & Carolo addictas.  
 Ex qua loci propositi occasione haud præteribo, cum id fuisset  
 Pontifici significatum, Senas neuitquam <sup>d</sup> illi placuisse; ea  
 quippe vrbs videbatur non minus Tridento esse in Cæsaris clientela.  
 Contrà verò gnarum, posse Protestantes Ferrariæ minus

1546.  
<sup>a</sup> In Epistola Ceruini ad Massiciũ, 3. Augusti.

<sup>b</sup> Vide Diarium Massarelli, 14. Augusti.

<sup>c</sup> Habentur hæ rationes in Diario Massarelli, 13. Augusti.

<sup>d</sup> Literæ Card. S. Florentis ad Legatos, 13. Augusti. in Volumine Archiuij Vaticanij, cui titulus est: *Litteræ variorum Cardinalium & Episcoporum.*

A a a a 2      fidere

1546.  
 a Legato-  
 rum Literæ  
 ad Sfortiam,  
 18. Augusti.

fidere ob clientelam Pontificis, Lucam comprobasse. At Lucentes rem subodoratos, per nobilem Ciuem <sup>a</sup> suum Episcopum Atacensem insinuasse Legatis, sibi in eo non licere obsequi Concilio, libertatis discrimine, locique sterilitate prætentis.

b Vide Dia-  
 rium Mas-  
 sarelli, 1. Au-  
 gusti 1546.  
 c 2. Aug. vt  
 in Epistola  
 Ceruini ad  
 S. Floram, &  
 in altera ad  
 Maffeiū,  
 3. Augusti  
 1546.

At inceptam narrationem prosequamur. Sensit Tridentinus se imprudentis iræ suafu prolapsū, & de Cæsaris gratia sollicitus, Certini consilium arripuit, ad quod opere perficiendum Bertanus ipse delectus, <sup>b</sup> qui non Synodi, sed Legatorum, Madruccij ac Pacei nomine hac de re cum Carolo transigeret. Is verò confestim profectus. Sub idem tempus Legati, quò altiùs rationes suas animo Pontificis imprimerent, <sup>c</sup> Achillem de Grassis, Synodi Aduocatū, Romam miserunt, familiarem S. Floræ Cardinalis, qui absente Farnesio primi nepotis munia apud Paulum obibat. Verùm Bertanus sub itineris initium prope Brissenium obuiam habuit virum, qui Madruccio à Secretis erat, ab Aula Cæsaris redeuntem, ac nuntiantem: Cùm ex Oratorum literis cognouisset Cæsar transferendæ Synodi consilia, vehementer commotum in minas prorupisse, vbi hoc fieret, absque mora se cum Lutheranis concordaturum, suisque prospecturum emolumentis. Proinde persuasit ille Bertano, ne progrediretur ad ea postulanda, quæ non nisi sulphur flammæ adiectura erant. Biduo itaque postquam discesserat, Tridentum Bertanus repetiit. Id causæ fuit, vt à Legatis ac Farnesio reuocatus ex itinere fuerit Grassius, ac denuò Romam <sup>d</sup> missus, acceptum de Cæsaris voluntate nuntium allaturus, sed Concilij translationi simul institurus. Pariter à Tridentino Romam allegatus Bertanus, <sup>e</sup> qui apud Pontificem res ab eo gestas purgaret, vnaque insinuaret, ad fouendam Germanicorum armorum alacritatem plurimum conferre, si vnum adhuc vel duos menses Tridenti Concilium retineretur. Quo simul Madruccius rebatur obiectum iri futuræ migrationis turbas, ab imprudentia sua profectas.

d Iterum  
 profectus est  
 6. Aug. vt in  
 Diario Mas-  
 sarelli, & in  
 Literis Le-  
 gatorum ad  
 Pontificem,  
 6. Augusti.  
 e Literæ  
 Ceruini ad  
 Maffeiū,  
 10. Augusti  
 1546.

Antequam hi Nuntij Romam attingerent, Pontifex edoctus à Montemorlo, ad ipsum à Legatis misso, siue ob memorati dissidij narrationem, siue, quod ex temporis interpositi breuitate verisimilius mihi est, ob superiores Legatorum rationes, præsertim verò, quia fieri non posset, vt Episcopi inter pericula, vel certe inter terrores armorum per vim detinerentur, ad Synodi translationem animum flexit: misitque ea de re <sup>f</sup> ad Præsides diploma, sed adiectâ conditione: Vbi plerique Patrum ita vellent, ac poscerent. Legatis pariter iniunxit, vt si id eueniret, Lucam proponerent, quippe sitam extra Pontificiam ditionem, & Cæsaris studiosam; adeoque

f Literæ  
 S. Floræ ad  
 Legatos, 3.  
 & 4. Aug.  
 1546. inter  
 Commenta-  
 rios Cerui-  
 norum.

que huiusmodi, vt nullam meritò suspicionem præferret. Imperabat simul, vt cuncta prius Cæsari communicarentur: atque hac de causa literas Verallo Nuntio scripsit, quas Legatis deferendas curauit, vt illi à se lectas ad Nuntium mitterent: sed ad calcem epistolæ ad eos scriptæ adiici iussit: Vbi periculum ex mora cerneretur, ipsi, qui in arena versabantur, prudentiæ suæ ductu rem gerent, retentis apud se literis Verallo Nuntio destinatis. Optare se quidem, vt antequam locus mutaretur, Iustificationis saltem Decretum stabilirent, & alterum de Episcoporum in sua Sede mansionis obstaculis, ne otiosa Tridenti Synodus dici posset: verumtamen in eo quoque Legati non tam quod optabatur, quam quod effici poterat, prosequerentur. At Farnesius nondum Tridento profectus, cum hæc Pontificis mandata peruenere, ea Cæsarianis exposuit; qui quasi tormenti ictum illa exceperunt: tantæque ardoris vehementiâ sunt obluctati, vt moram tandem vsque ad noua iussa Pontificis impetrarint: cui Ceruinus pluribus adductis rationibus suadere studuit, ne à proposito consilio dimoueretur; ita Sedis Apostolicæ dignitatem, ita libertatem Concilij, ita Episcoporum securitatem, ita dissolutionis periculum, ita columen legitimæ auctoritatis postulare. Si Germanica expeditio prosperè cederet, spesque affulgeret, populos qui descuerant Concilium suscepturos, posse tunc Patres & decenter, & cum fructu, & sine periculo Tridentum regredi.

4 Cum ita se res haberet, Præsides in generali Cœtu suffragationem parabant, an Patribus translatio probaretur: & vbi placuisset; quænam sedes aptissima censeretur: quò, si mandata Pontifex iteraret, ad abitionem præstò forent. Sed Conuentus immani prius pluuiâ, mox Farnesijam profecti literis retardatus; quibus Legatos hortabatur, vt tantisper rem protraherent, dum Pontificis responsa perferrentur. Et fortassis ad eam circumspectionem impulit Farnesium Cæsaris voluntas, sibi patefacta ab Hieronymo de Correggio, quem ad Aulam Cæsaream miserat biduo antequam altercatio inter Purpuratos Tridenti contigisset, quò & plurima ad exercitum expeditionemque spectantia cum Cæsare componeret, & aliquid eidem insinualet de translatione, tamen nondum imperatâ à Pontifice, sicuti postmodum per subsecutas literas actum; ostenderetque, quantum laboris ac difficultatis sustinuisent Præsides in retinendis Patribus, ne ad armorum Ducis Wirtembergici motus diffluerent. Postea verò exortâ eâ rixâ, Farnesius iniunxerat per literas Hieronymo, vt nouum hoc Tridentinæ mansionis

\* Diarium  
Maffarelli,  
12. Aug. ex  
Literis Legatorum  
eodem die  
ad S. Flo-  
ram.

\* Missus est  
17. Iulij  
1546. &  
eius manda-  
ta, sicut &  
responsio,  
est in Biblio-  
theca Ducis  
Vrbinate.

A a a a 3                      obsta-

1546. obstaculum proponeret; curaretque Madrucium saltem Tridento per aliam speciem amoueri, ut ibi maiori cum libertate ac tranquillitate Legati degerent. At Cæsar, quod spectabat ad primum, repulsam ipsam quasi beneficium venditare voluerat; respondit enim: Tametsi à plerisque Concilij cessatio vel translatio ceu sibi conducibilis ostentaretur; quòd per eam liberum esset cum Protestantibus conuenire; cum tamen ipse non aliò spectaret, quàm ad Diuinum obsequium, ac prosperum rei successum, optare se, ne quid noui seu facto seu verbo ageretur. Quod autem ad Madrucium attinebat, dixit, Par esse, ut per eos dies ibi maneret, quò simul ageret cum Farnesio de progressu commodisq; Concilij, ac loci securitati consuleret; postea deliberatum iri de illius manione aut discessu. Hæc itaque tam disertæ Cæsareæ voluntatis explicatio Farnesium permouit ad retinendos Legatos, ne absque certo Pontificis iussu progredierentur.

a Vide Literas citatas ad Sfortiam.  
b Vide Diarium, 12. Augusti.

c Literæ Veralli ad Legatos, ultimo Iulij 1546. Eiusdem ad Sfortiam, 3. 6. & 8. Aug. & ad Legatos, 6. Augusti 1546.

d Literæ Legatorum ad Sfortiam, 2. Augusti 1546.

Cæterum igitur destinatum ad 11. mensis diem retardarunt. Eodem die literæ Veralli Nuntij<sup>a</sup> perlata, eadem significantes, quæ die postero Orator Mendoza confirmauit; b voluntatem Cæsaris à proposita translatione vsque adeò abhorreere, ut minaciter fulminaret in quoscumque de ea mutire ausos: ac potissimum in Cerinum, quem præcipuum huius consilij auctorem existimabat; iis conuictis contumeliisque cum perstringens, cuiusmodi numquam aliàs à modesto Caroli ore excidisse ferebatur. Quamquam deinde, cum Farnesius cum eo questus est de huiusmodi comminationibus, quæ Cæsaris nomine in Episcopos ac Præsides iactæ fuerant, negauit ille id suo iussu peractum, ut narrabimus. Neque aliud actum id temporis comperi ex legitimis monumentis, nisi Cæsarem, audito Ceruini consilio abeundi, etiamsi Pontifex aliò Synodum deduci nollet, veritum ne complures illum Episcopi sequerentur, tantam præ se tulisse perturbationem animi, quantam Nuntius in eodem numquam animaduernerat. Ceterum aiebat, Vbi ex obfirmata voluntate Pontificis Synodus transferretur, se in illum reiecturum quidquid inde malorum erumperet; sed in præsentia monere, Pontificiam dignitatem in ea re potissimum agi: vbi verò ex se Episcopi suâ sponte secederent, contestationem se interpositurum, & eos qui suæ ditionis essent, seuerius habiturum.

Legati igitur tam amarum ferculum deglutientes, oris fastidio dissimulato; sed animo non deterriti, & inhaerentes proposito transferendæ Synodi, vbi Pontifex, ut optabant, in eo persisteret, die 13. Cæterum habuere: d ibique Montanus cohortatus est Patres, ne abice-

abscederent, neque formidarent, \* quandoquidem fausti nuntij de Cæsareis armis perueniant. Atque in eam sententiam pluribus discessit Martiranus, Episcopus S. Marci: nec quisquam, nisi Caprulanus obstitit, cui statim sermo præcisus.

1546.  
\* Vide Dia-  
rium, 13. Au-  
gusti.

7 Non tamen ausi Legati Pontificem aperte cohortari ad rem tantæ contentions aggrediendam, \* quam ipsi tacitis animis & optabant & comprobabant; sed tantummodò petiere, ut ipsos Tridento amoueret, suspectis aliis, nec suspectis Cæsari, nec inuisis: sic enim ex euentu ea quæ ipsi gesserant, purgatum iri: Non nisi per translationem consuli posse Concilio ne dissolueretur: comperit id esse Cæsarianis, & tamen culpam ab ipsis reperi in Legatos, perinde quasi hi ad impediendum vires haberent, & ut haberent, quasi haud iniquum esset, in tanto discrimine deteriorem reddere conditionem Episcoporum, qui obsequentes conuenerant, quàm eorum qui contumaces restiterant.

\* Literæ  
11. Augusti.

8 Nec obseruare hinc præteream, quàm obnoxia mutationi sit gratia Principum, quàm casuum series admirabilis: Ceruini caput, hinc quasi signum, in quod Cæsar formidabilis iræ suæ tela intorquebat, paucos post annos eodem regnante Cæsare, suorum ope administratorum coronatum præfulsit.

C A P V T IX.

*Catharini laus: & Sententia de Iustificacionis articulo.*

1 **E**Xamen itaque propositi dogmatis profecuti sunt: cui tum Patres tum minores Theologi strenuè insudauerant. Inter hos singulariter commendatum comperio Catharinum. \* Etenim sparso per generalem conuentum rumore, Episcopum quemdam in Athesi submersum, concordia voce conclamatum, illi Sedi Catharinum sufficiens; quod & vir tam eximius, & æquè inuisus hæreticis, ac Catholicis charus esset. Et quamquam rumor de alterius interitu ceu falsus euauerit, vox tamen Patrum de alterius dignitate veritatem obtinuit: nam Legati, qui viros de Concilio benemerentes Pontifici sæpius commendabant, communia tunc Patrum vota comprobationemque Paulo significarunt. Is verò paulò post \* Minorem Episcopum Catharinum creauit, simulque ad Aliphonam Sedem Pighinum euegit, retento Romanæ Rotæ Duodecimuiratu.

\* Literæ E-  
gatorum ad  
Sfortiam,  
15. Augusti  
1546.

\* In Senatu:  
22. Aug. vt  
in Act. Cons-  
istor.

2 Iam verò ut eruditius dicta in disputationibus de doctrina profecquamur; de quinto articulo ex illis sex, ad primum statum spectantibus,